

STAVOVI, INICIJATIVE I PREPORUKE UREDA PRAVOBRANITELJICE ZA DJECU

O medijskom izvještavanju o djeci

Dijete neće ugroziti svaka situacija u kojoj je ono u TV emisiji ili na slici u novinama. Ipak, prije objavljivanja, trebalo bi promisliti o mogućoj štetnosti za dijete te prije konačnog predstavljanja nekog medijskog sadržaja procijeniti može li ugroziti ili osramotiti dijete, naštetiti mu, ugroziti njegovu privatnost ili naštetiti osobito ranjivim skupinama djece. Mediji imaju izrazito pozitivnu i snažnu ulogu u promicanju prava djece, u otkrivanju za djecu ugrožavajućih situacija i u obavještavanju javnosti o tomu; mediji snažno utječu na društvene vrijednosti i na senzibilitet javnosti za izloženost djece različitim negativnim utjecajima.

Uloga medija je također važna u pomaganju djeci i u poticanju humanitarnog djelovanja i prosocijalnog ponašanja građana; osobito su korisne medijske kampanje vezane uz različite socijalne i zdravstvene projekte.

Iz svega navedenoga proizlazi moć medija da svojim izvještavanjem potaknu ili spriječe negativne oblike ponašanja.

Nekim medijskim kućama Ured je, na temelju prijave, preporučio da u svim budućim situacijama koje potencijalno ugrožavaju prava i dobrobit djece, kontaktiraju mjerodavni centar za socijalnu skrb, a osobito onda kada su interesi djece i roditelja ili drugih njihovih zakonskih zastupnika makar i u potencijalnoj koliziji.

1. Slobodu izražavanja nužno je povezati s drugim temeljnim ljudskim pravima poput prava na zaštitu privatnosti.
2. O djeci treba izvještavati s velikom pažnjom i oprezom.
3. Prava djece nužno je ugraditi u programe dodiplomskog, preddiplomskog, diplomskog i poslijediplomskog studija za novinare te ih obrađivati i u izbornim kolegijima.
4. Etička pitanja moraju biti predmetom novinarske edukacije i osposobljavanja, kao i odredbe Konvencije o pravima djeteta.
5. Novinari i urednici mogu pojačavati društvenu svijest o kršenju prava djece.
6. Novinari ili novinarska udruženja trebaju dogovorno kreirati pravila izvještavanja o djeci naglašavajući primjere dobre prakse i tako stvarati opće standarde izvještavanja o djeci.
7. Prilikom izvještavanja treba voditi računa o maksimalnoj zaštiti djetetova identiteta, obiteljskih prilika ili okolnostima iz kojih bi se posredno moglo zaključiti o identitetu djeteta.
8. Uvijek i bez izuzetaka treba pribaviti suglasnost djeteta i njegova zakonskog zastupnika za fotografiranje i prikazivanje u konkretnom kontekstu, pri čemu dijete treba jasno i nedvosmisleno biti upoznato s razlozima zbog kojih se s njime kontaktira, gdje će sadržaji biti prikazani i o tome tko će to vjerojatno čitati ili gledati.
9. Osobitu pozornost treba obratiti na “ranjive skupine djece”, primjerice mlade počinitelje prekršaja ili kaznenog djela – nedopustivo je objavljivanje njihova identiteta ili drugih podataka o djetetu, kao i interpretacija i tumačenje uzroka njegova negativnog ponašanja i sl.

10. Djecu koja žive u siromaštvu ili bolesnu djecu ne treba prikazivati tako da se izaziva sažaljenje.

11. Djecu s teškoćama u razvoju ne treba prikazivati kao osamljene, izolirane i bespomoćne ljude, već kao sastavni dio društva te ukazivati na njihova postignuća i napredak.

12. Osobito treba paziti na primjerenost rječnika te izbjegavati one riječi koje imaju pogrdno ili diskriminirajuće značenje, kao primjerice: *hendikepiran, retardiran, invalid, kriminalac, prosjak, siročče, vanbračno dijete, domsko dijete* i slično.

13. Trebalo bi koristiti znanstvene spoznaje o razvoju djece i razvoju njihovog socijaliziranog i/ili prosocijalnog ponašanja i moralnog rezoniranja.

14. Prema nekim istraživanjima, dijete će prije usvojiti prosocijalne sadržaje nego agresivne, no nažalost, prosocijalnih je sadržaja malo u programskim sadržajima namijenjenima ili dostupnima djeci. Stoga ih treba ugrađivati u programe.

15. Apeliramo na odgovornost svakoga tko se na bilo koji način bavi djecom i na njegovu svijest o vlastitu utjecaju i mogućnosti da maksimalno umanju izravne ili neizravne negativne utjecaje na djecu.

16. Apeliramo na svijest o mogućnostima sudjelovanja u stvaranju uvjeta za najbolje razvojne interese djece, u čemu urednici, novinari i uređivačka tijela mogu izravno sudjelovati svojim svakodnevnim djelovanjem ili slijeđenjem odredaba Kodeksa časti novinarskog društva.

17. Apeliramo da se izvještava o pojavi koja ugrožava dijete, a ne o događaju kojega je dijete dio.

Predstavljeno na Radionici za novinare Međunarodnog centra za edukaciju novinara, Opatija, svibanj 2006.